

МОДЕЛІ ВІДНОВЛЕННЯ ДОСТУПУ ДО ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

на прикладі громад
Київської, Житомирської
та Чернігівської областей

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ

Військова агресія російської федерації спричинила в Україні багато втрат і руйнувань. Громади, які потрапили під окупацію, зазнали пограбувань, знищень будинків, шкіл, дитячих садків. Багато громад із тих, що уникли окупації, постраждали від численних обстрілів.

Внаслідок війни станом на початок вересня 2023 року зруйновано 363 заклади освіти, пошкоджено 3395 закладів освіти, чимало шкіл розграбовано. Лише в Київській області зазнали ушкоджень 191 заклад освіти, з-поміж яких – 115 загальноосвітніх шкіл, зокрема 5 із них зруйновано. Найбільших втрат зазнали громади Вишгородського, Броварського, Бучанського районів Київщини. Переважна більшість закладів освіти зазнали ушкоджень у вигляді пошкодження вікон, покрівель, фасадів. Окремі заклади, як правило у місцях ведення боїв високої інтенсивності, зазнали ушкоджень та руйнувань, що унеможливають організацію в них освітнього процесу в найближчій перспективі. Водночас Київщина стала прихистком для багатьох родин, що змушені були покинути свої домівки. Станом на липень 2022 року в громадах Київщини обліковувались 19,5 тисяч школярів із числа внутрішньо переміщених осіб. Найбільша їх кількість перебуває у південних та південно-західних громадах області. Подали заяву на зарахування до закладів освіти понад 4,5 тисяч.

У зв'язку з цим станом на вересень 2022 року чимало школярів у громадах Київщини, а також інших найближчих областей, що постраждали від наступу агресорів, утратили доступ до шкільної освіти. Основними причинами були відсутність приміщення або непридатний його стан для освітнього процесу, а також труднощі із забезпеченням організації дистанційного навчання.

Ініціатива «Забезпечення доступу до шкільної освіти» проєкту SURGe восени 2022 року взяла за мету визначити громади, яким першочергово потрібно було надати допомогу в забезпеченні дітям доступу до шкільної освіти.

Так, було визначено 8 громад, у яких була наявна щонайменше одна з таких умов:

- ▶ приміщення школи зруйноване або пошкоджене;
- ▶ у мікрорайоні школи перебуває велика кількість внутрішньо переміщених осіб шкільного віку;
- ▶ школа розміщена на території з високим ступенем мінно-вибухової небезпеки.

Зокрема, це громади:

у Київській області:

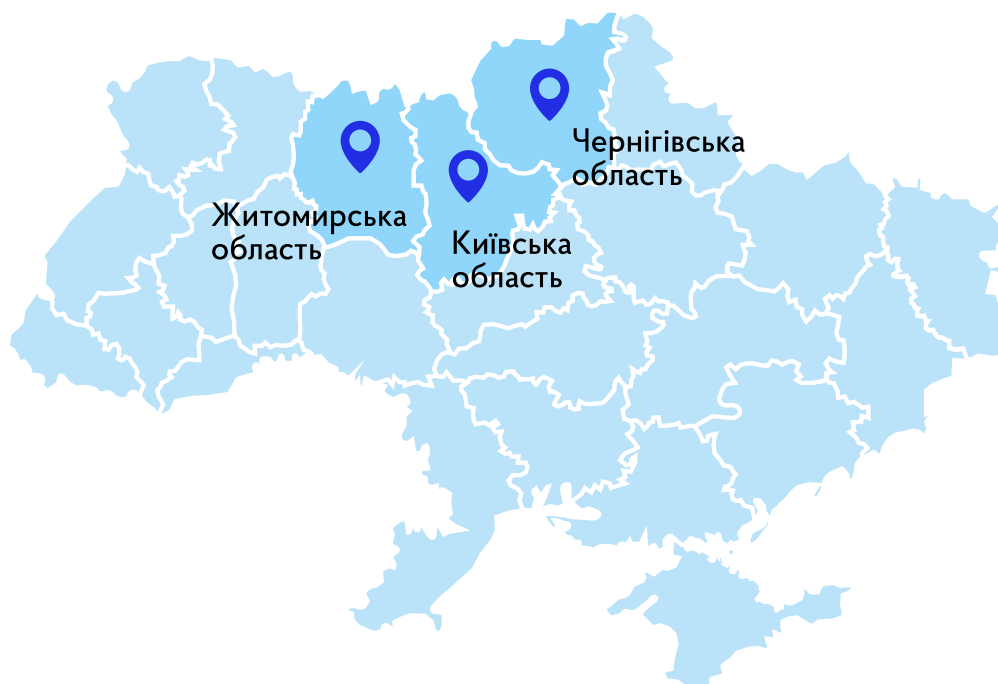
- Великодимерська територіальна громада, Богданівський ліцей;
- Бородянська селищна об'єднана територіальна громада, Загальцівський ліцей;
- Гостомельська селищна об'єднана територіальна громада, Гостомельський ліцей № 3;
- Іванківська територіальна громада, Кухарівський ліцей, Оливська гімназія;
- Поліська територіальна громада, Мар'янівське навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітня школа I-III ступенів – дитячий садок»;
- Сквирська територіальна громада, Сквирський ліцей № 2;

у Житомирській області:

- Малинська територіальна громада, Малинський ліцей № 2;

у Чернігівській області:

- Новобасанська територіальна громада, Новобиківський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів.

У цих громадах у межах ініціативи «Збереження доступу до шкільної освіти» проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) був напрацьований алгоритм відновлення доступу до шкільної освіти через створення Цифрових освітніх центрів, а також облаштування приміщень для навчання учнів початкової школи.

Цей путівник – узагальнення пілотування моделі Цифрових освітніх центрів як рішень, що допомагають громадам повертати дітей до школи. Це практичний досвід, який можна застосовувати в інших громадах зі схожими умовами.

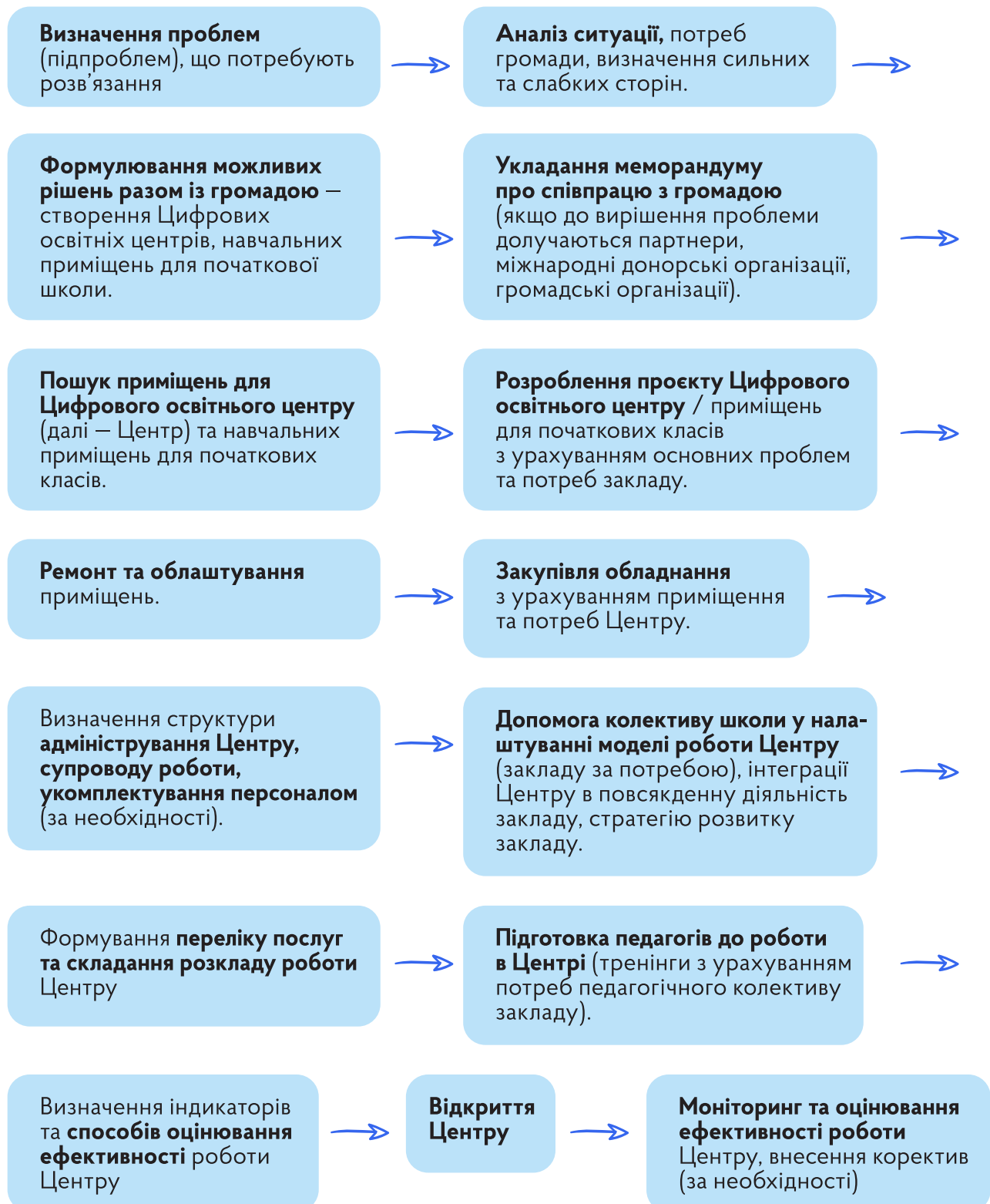
Моделі відновлення доступу до освіти в умовах війни розроблені в межах ініціативи «Збереження доступу до шкільної освіти» проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe), що фінансується Урядом Канади та впроваджується компанією Alinea International.

ЗМІСТ

1. Опис загальних підходів у відновленні доступу до шкільної освіти в деокупованих громадах і громадах, що постраждали від військових дій	6
2. Моделі рішень щодо відновлення доступу до освіти в громаді – Цифрові освітні центри (на прикладах кейсів громад Київщини, Чернігівщини та Житомирщини)	11
3. Опис реалізованих моделей відновлення доступу до шкільної освіти	17
4. Методична підтримка роботи центрів	36
5. Оцінювання ефективності роботи Цифрових освітніх центрів	40
6. Організація роботи центрів улітку	47
Додатки	50

1. Опис загальних підходів у відновленні доступу до шкільної освіти в деокупованих громадах і громадах, що постраждали від військових дій

Алгоритм відновлення доступу до шкільної освіти

Опис моделей Цифрових освітніх центрів, розроблених за цим алгоритмом

Проблема, що потребує розв'язання

Проблема: діти на деокупованих територіях і територіях, що постраждали від бойових дій, не мають доступу до шкільної освіти або ж цей доступ суттєво обмежений через руйнування інфраструктури, відсутність у школах укриттів, відсутність гаджетів для дистанційного навчання і викладання та з інших причин, викликаних війною. Частково обмежені також можливості у здобутті освіти дітьми з числа внутрішньо переміщених осіб.

Підпроблеми:

- відсутність приміщення для очного навчання та живого спілкування;
- відсутність гаджетів, цифрових пристроїв у вчителів та учнів для дистанційного навчання;
- відсутність умов для навчання вдома внаслідок руйнування житла;
- складнощі у вчителів при переході на нові моделі навчання, недостатнє володіння спектром цифрових інструментів;
- складнощі з адаптацією та соціалізацією учнів з числа внутрішньо переміщених осіб;
- навчальні втрати / розриви в учнів, які ускладнюють подальше оволодіння навчальною програмою.

Вихідні умови в громадах умовно можна розподілити на 4 категорії:

Приміщення школи зруйноване та недоступне (Богданівка, Гостомель, Загальці, Кухарі).	Приміщення школи пошкоджене, але є укриття та можливість створити освітній простір в окремих приміщеннях школи (Мар'янівка, Малин, Новий Биків).
Приміщення школи вціліло , в мікрорайоні школи перебуває велика кількість внутрішньо переміщених осіб шкільного віку (Сквира).	Приміщення школи вціліло , але школа розміщена на території з високим ступенем мінно-вибухової небезпеки (Олива).

Аналіз ситуації

Вихідні умови у громадах за місцем розташування відповідних закладів освіти

1 група (Богданівка, Гостомель, Загальці, Кухарі)

СИЛЬНІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> ■ Наявний досвід учителів в організації дистанційного навчання дітей ■ Збережений контингент учителів та учнів ■ Наявність у громаді транспорту для підвезення учнів	СЛАБКІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> ■ Відсутність приміщення для очного навчання (школа зруйнована / суттєво пошкоджена) ■ Навчальні втрати (особливо у початковій школі) ■ Відсутність технічного забезпечення для якісного дистанційного навчання у значної кількості учнів та вчителів
МОЖЛИВОСТІ <ul style="list-style-type: none"> ■ Організація змішаного навчання	ЗАГРОЗИ <ul style="list-style-type: none"> ■ Загроза безпеці під час транспортування дітей ■ Посилення навчальних втрат

2 група (Мар'янівка, Новий Биків, Малин)

СИЛЬНІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> ■ Наявне приміщення школи ■ Організоване змішане навчання ■ Збережений контингент учителів та учнів ■ Наявність у громаді транспорту для підвезення учнів	СЛАБКІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> ■ Пошкодження приміщення, втрата обладнання ■ Навчальні втрати (особливо у початковій школі) ■ Відсутність технічного забезпечення для якісного дистанційного навчання у значної кількості учнів та вчителів
МОЖЛИВОСТІ <ul style="list-style-type: none"> ■ Організація живого спілкування дітей, їхнього дозвілля ■ Забезпечення технічними засобами для самостійного дистанційного навчання ■ Місце та час для компенсації навчальних втрат	ЗАГРОЗИ <ul style="list-style-type: none"> ■ Загроза безпеці у разі відсутності або недостатньої потужності укриття ■ Посилення навчальних втрат

3 група (Сквира)

СИЛЬНІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Непошкоджене приміщення школи ▪ Можливе очне навчання, наявне укриття ▪ Наявний досвід вчителів в організації дистанційного навчання дітей ▪ Збережений контингент учителів та учнів	СЛАБКІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Навчальні втрати (особливо у початковій школі) ▪ Відсутність технічного забезпечення для якісного навчання ▪ Відсутність простору для організації позакласної діяльності дітей
МОЖЛИВОСТІ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Організація очного навчання та позакласної діяльності учнів із застосуванням цифрових технологій	ЗАГРОЗИ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Значна кількість внутрішньо переміщених осіб, які не адаптовані до навчання у нових умовах

4 група (Олива)

СИЛЬНІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Наявне приміщення для навчання ▪ Досвід учителів в організації дистанційного навчання дітей ▪ Наявний контингент учителів та учнів для дистанційного навчання	СЛАБКІ СТОРОНИ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Відсутнє укриття за проектом школи ▪ Розграбоване майно школи під час окупації ▪ Віддалене розташування та слабкий інтернет ▪ Відсутність технічного забезпечення для якісного дистанційного навчання у значної кількості учнів та вчителів ▪ Значна частина дітей навчається дистанційно, перебуваючи за кордоном ▪ Нові учні з регіонів, що постраждали
МОЖЛИВОСТІ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Організація змішаного навчання за умови облаштування укриття та Цифрового освітнього центру	ЗАГРОЗИ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Втрати контингенту учнів через неякісне дистанційне навчання ▪ Посилення навчальних втрат

Аналіз запитів учнів та батьків

Для того, щоб визначити напрями та зміст роботи Цифрових освітніх центрів, було проведено попереднє опитування учнів та їхніх батьків у громадах. За результатами опитування батьків школярів, для навчання їхніх дітей найбільш гострими були такі потреби:

- доступ до інтернету (44%);
- потреба у комп'ютерах (37%);
- допомога, консультація вчителів (30%);
- канцелярське приладдя (23%).

На думку батьків, Цифровий освітній центр має реалізовувати насамперед такі потреби дітей:

- дозвілля (спілкування з однокласниками (59,5%), настільні ігри (40%), перегляд цікавих фільмів (38%));
- навчання (доступ до гаджетів для навчання (52%), додаткові заняття з вчителями (39,5%), виконувати домашні завдання (26,5%), додатково займатися англійською мовою (25%), навчитися виконувати проекти (22%));
- позашкілля (відвідати цікаві майстерки, гуртки (23,5%)).

Щодо потреби у додатковій підтримці, то найбільше батьки сигналізували про потребу в допомозі учням у вивченні таких навчальних предметів:

- ▶ геометрія (53%);
- ▶ алгебра (51%);
- ▶ англійська мова (47%);
- ▶ українська мова (39,5%);
- ▶ фізика (27%);
- ▶ хімія (25%).

Серед бажаних активностей у позаурочній діяльності учні називали такі:

- ▶ програмування (35,5%);
- ▶ кіноклуб (27%);

- ▶ блогінг (26%);
- ▶ малювання (25,5%);
- ▶ майстерка (24,5%);
- ▶ вебдизайн (23,5%);
- ▶ книжкові клуби (15,5%);
- ▶ дискусійні клуби (13,5%).

Результати SWOT-аналізу та аналізу запитів учнів і батьків експерти SURGe використали для розроблення моделей роботи Цифрових освітніх центрів, визначення переліку освітніх послуг, формування оптимального розкладу.

2. Моделі рішень щодо відновлення доступу до освіти в громаді – Цифрові освітні центри (на прикладах кейсів громад Київщини, Чернігівщини та Житомирщини)

За способом вирішення викликів, які існують, враховуючи аналіз вихідної ситуації, громади було згруповано у 2 групи:

- 1. Громади, у яких приміщення школи зруйноване** (Богданівка, Гостомель, Загальці, Кухарі), та які потребують створення Цифрових освітніх центрів, що виконують функцію школи та / або центру навчання, організації змістовного дозвілля;
- 2. Громади, в яких школа вціліла або має пошкодження, що можуть бути досить швидко локалізовані** (Олива, Сквиря, Малин, Мар'янівка, Новий Биків) та які потребують створення Цифрових освітніх центрів з функцією підтримання додаткових активностей понад обсяг освітньої програми закладу освіти, організації змістовного дозвілля дітей, підлітків.

Запропонованим рішенням проблеми із забезпечення доступу дітей до освіти стало створення Цифрових освітніх центрів.

Залежно від функцій, які здійснювали Центри, а це залежало від того, чи була у громаді потреба у облаштуванні освітнього простору, який виконуватиме функцію тимчасової школи, чи лише підтримка наявної школи, викристалізувались дві моделі Центрів.

	Тимчасова школа	Додаткова підтримка у навчанні	Позашкілля	Міжшкільний центр
Гостомель	+	+	+	+
Кухарі	+	+	+	
Загальці	+	+	+	
Богданівка	+	+	+	
Олива		+	+	
Мар'янівка		+	+	
Новий Биків		+	+	
Сквира		+	+	+
Малин		+	+	+

Модель 1. Освітній простір для учнів початкової школи з Цифровим освітнім центром (реалізовано у Гостомелі, Кухарях, Загальцях, Богданівці).

Для цієї моделі визначним є те, що простір має використовуватись і для навчання дітей (принаймні у змішаному форматі), і для позашкільної діяльності, вільного користування гаджетами, дозвілля.

Модель 2. Цифровий освітній центр (реалізовано у Мар'янівці, Новому Бикові, Сквирі, Малині, Оливі).

Такі Центри є просторами для додаткових освітніх активностей, дистанційного навчання, роботи вчителів, а також організації дозвілля та спілкування дітей та підлітків (громади з вихідними умовами 2–4 категорії (див. стор. 3–4) було вирішено об'єднати в одну модель, оскільки для них застосовувалися схожі алгоритми рішення).

Для всіх Цифрових освітніх центрів є спільні підходи у побудові роботи: адміністрування, концептуальні рішення щодо облаштування простору. Але водночас в організації діяльності кожного Центру є багато відмінностей, які потребують індивідуального підходу.

Охарактеризуємо спочатку спільні підходи, а потім – особливості облаштування та організації діяльності кожного Центру з урахуванням його вихідних умов.

Структура, принципи й напрями діяльності

Цифрові освітні центри пропонують освітню діяльність для учнів та учениць від початкової до старшої школи.

Загальними **принципами** освітнього процесу в Центрах є:

- відкритий доступ для учнів упродовж робочих годин;
- психологічний комфорт і безпека;
- підвищення мотивації дітей та підлітків до навчання;
- залучення варіативних навчальних стратегій;
- фізичний, емоційний та інтелектуальний розвиток;
- недискримінаційний характер, інклюзивність;
- практико-орієнтований підхід і проектна діяльність (максимальне залучення учнів / учениць у роботу Центру);
- багатофункціональність (формальна й неформальна освіта, тренінги для вчителів і батьків тощо).

Кожен Центр пропонує:

- доступ до гаджетів для дистанційного навчання під час навчального року, доступ до навчальних платформ;

- можливості нецифрової взаємодії: осередки для читання (художня література, нонфікшн варіативного спрямування), ігрова зона (настільні ігри, інтерактивний простір Центрів, фізичні активності на свіжому повітрі), «клуби» за інтересами (перегляд й обговорення мультфільмів, кіно; зони малювання, рукоділля тощо, руханки / танці / пісні).

Центри є багатофункціональними середовищами, що пропонують курси для вчителів і батьків, усіх зацікавлених (цифрова грамотність, психологічна підтримка, професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогів тощо).

Приміщення для Центру

Цифрові освітні центри створювались у просторах приміщеннях. Але не обов'язково обмежуватися приміщенням класу. Цифрові освітні центри можна організовувати у:

- ▶ звичайному класі;
- ▶ бібліотеці; рекреації / холі (відокремивши частину приміщення);
- ▶ укритті;
- ▶ тимчасових модульних приміщеннях;
- ▶ будь-якому вцілілому приміщенні, якщо там можливо забезпечити безпечні умови.

За розміром обиралися приміщення, які є оптимальним саме для конкретного закладу, враховуючи кількість учнів та можливу відвідуваність.

Організація простору Центру

Мультифункціональність і гнучкість

В оформленні простору використовувався підхід поділу приміщення на осередки:

- * для роботи з гаджетами — стіл або група столів, за якими зручно працювати онлайн на уроках, виконувати домашні завдання, навчатися на електронних платформах, проводити навчальні заняття та різноманітні майстерки;
- * для роботи індивідуально або групами — столи, стільці, які зручно перегруповуються для проведення консультацій чи індивідуальних занять;

- * для читання, гри в настільні ігри, спілкування — з м'якими безкаркасними меблями, відділений від решти приміщення полицями з книгами;
- * для роботи адміністратора Центру / вчителя — зі столом, шухлядами для зберігання дидактичних матеріалів.

Приміщення не має орієнтованості, оскільки будь-який осередок може працювати автономно, маючи все необхідне. Проектор змонтований на мобільній стійці, а кольорова гама стін робить можливим використання їх замість екрану в будь-якій частині приміщення. За потреби меблі легко збираються / складаються і переносяться в укриття чи інше приміщення.

Зонування приміщення дає можливість одночасно застосовувати різні форми роботи з різновіковими групами учнів. Це дозволяє ефективно використовувати приміщення у навчальний час (навіть якщо у однієї групи учнів відбувається додаткове заняття з математики, то інші учні можуть в інших осередках виконувати домашні завдання, читати книжки, малювати тощо).

Інклюзивність

Простір організований таким чином, щоб усім учням було зручно. Меблі підходять для різних вікових груп, є зручними, легко пересуваються. Полиці зручної висоти, навіть наймолодші учні можуть зручно діставати книги та ігри.

У просторі Центрів цінується досвід кожної та кожного. Усі можуть приходити — діти різних шкіл, з різним досвідом і різними потребами.

Що робить простір таким, що мотивує?

Світле просторе приміщення, яке, як правило, не відрізняється за розміром від інших приміщень школи, однак за рахунок світлих нейтральних тонів, які застосовані для стін, підлоги та меблів, відсутності візуального шуму, стає візуально просторішим. Водночас **яскраві елементи — безкаркасні меблі, яскраві книги, постери** — контрастно виділяються на фоні спокійних тонів, не втомлюючи і не створюючи напруги.

Динамічність — можливість займатися різними видами діяльності, переміщуючись із одного в інший осередок.

Умови для того, щоб креативити щось нове, спільно працювати, спілкуватися, обмінюватися ідеями.

Сучасні гаджети, книжки, підібрані як для молодших школярів, так і для підлітків.

«Я думала, що наші діти не читають. Але виявилось, що такі красиві, сучасні книжки вони читають із задоволенням»,

— тьюторка у Цифровому освітньому центрі, Новий Биків, Чернігівщина.

Обладнання Центрів

Усі Цифрові освітні центри укомплектовані уніфікованим обладнанням та засобами (типовий перелік можна знайти у додатку). Фактична кількість обладнання та засобів для комплектації конкретних Центрів варіюється залежно від потенційної кількості їхніх відвідувачів.

Перелік обладнання, дидактичних засобів та матеріалів для організації діяльності Цифрових освітніх центрів можна знайти у додатку А та додатку В.

Водночас облаштування та режим роботи кожного Центру мали свої особливості залежно від вихідних умов та потреб.

3. Опис реалізованих моделей відновлення доступу до шкільної освіти

Модель 1. Освітній простір для учнів початкової школи з Цифровим освітнім центром

Такі моделі з тимчасовою функцією школи реалізовані у Богданівці, Гостомелі, Загальцях, частково в Кухарях.

Основні потреби громади, які вирішує Центр:

- ▶ приміщення для навчання дітей;
- ▶ обладнання для змішаного навчання;
- ▶ додаткові заняття для подолання навчальних втрат;
- ▶ організація дозвілля дітей;
- ▶ простір для живого спілкування дітей;
- ▶ адаптація дітей ВПО.

СЕЛО БОГДАНІВКА

Великодимерська громада Броварського району Київської області

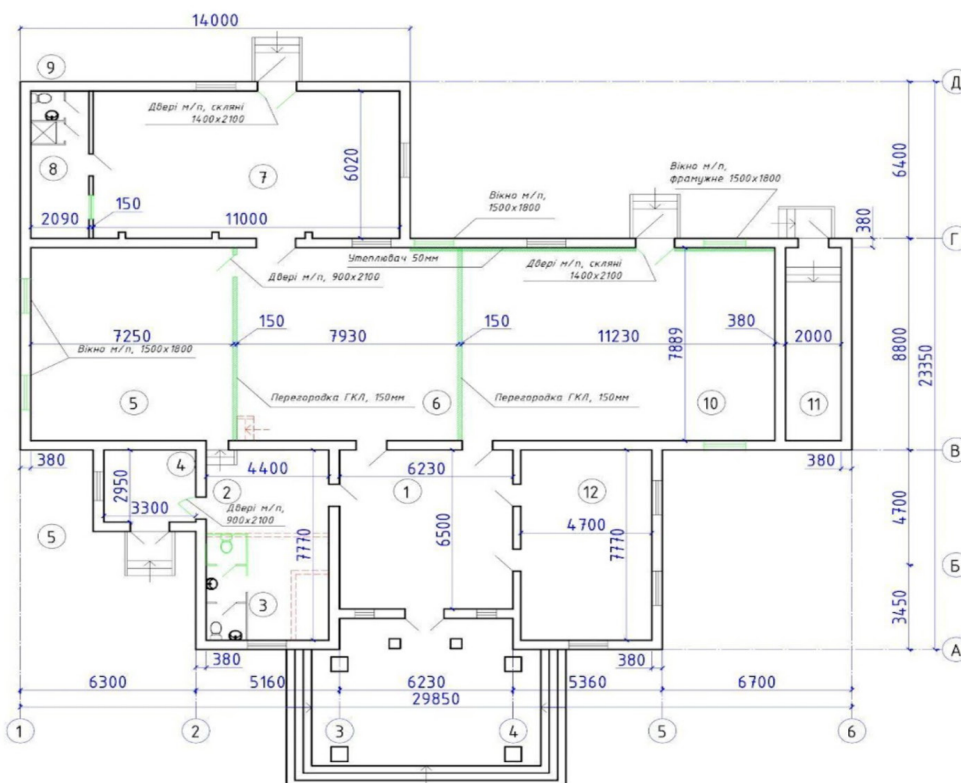
На території громади декілька закладів освіти зазнали ушкоджень внаслідок дій агресора. У Богданівці окупанти, відступаючи, спалили школу, а у садочку підірвали боєкомплект. До повномасштабного вторгнення у школі навчались близько 400 дітей, а садок відвідували 100 дошкільнят. Громада планувала організувати власними силами навчання учнів та вихованців Богданівського ліцею на базі сусідніх закладів освіти. Зокрема, учнів початкових класів мали б щоденно довозити на навчання до Руднянського ліцею за 20 кілометрів від Богданівки, а учнів 5–11 класів – до Великодимерського ліцею за 11 км. Умови організації навчання, парк автобусів, їхня номенклатура були недостатні для забезпечення належної якості та комфорту навчання.

Аналізуючи стан громадських приміщень у селі Богданівка, команда SURGe звернула увагу на місцевий будинок культури, що перебував у стані ремонту. У співпраці громади з проектом SURGe та міжнародною організацією Save the children після перепланування, завершення внутрішнього ремонту та укомплектування на базі будинку культури створили освітній центр на три класні кімнати для початкових класів (SURGe) та двох Цифрових освіт-

ніх центрів (Save the children у співпраці з SURGe). Місцева громада наявні власні ресурси використала для ремонту та облаштування укриття, що знаходиться в сусідній з будинком культури будівлі. Завдяки благодійникам громада також упорядкувала майданчик біля приміщення будинку культури, що сьогодні слугує громаді освітнім осередком, замостили територію бруківкою, звели паркан від проїжджої частини вулиці. Також було залучено допомогу з Бельгії та Польщі – на користь ліцею та громади було залучено додаткові автобуси для організації підвозу дітей.

План будівлі місцевого будинку культури

На плані будівлі місцевого будинку культури відображено основні елементи його адаптації до умов функціонування освітнього простору. Так, червоним кольором позначено елементи, що були демонтовані, зеленим – додатково створені елементи будівлі. Після реконструкції для потреб організації групових (класних) форм навчання використовуються приміщення 5, 6, 7, 10, 12. Приміщення 7, 12 організовані як Цифрові освітні центри, інші – за моделлю організації початкових класів НУШ.

Експлікація приміщень

№	Найменування	Площа	Підлога
1	Хол	4.05	Плитка
2	Приміщення	15	Плитка
3	Снітарна зона	17.2	Плитка
4	Приміщення	9.7	Плитка
5	Приміщення	57.2	Ламінат
6	Приміщення	62.5	Ламінат
7	Приміщення	66.2	Ламінат
8	Приміщення	8	Плитка
9	Вбиральня	4.5	Плитка
10	Приміщення	88.6	Ламінат
11	Приміщення	15.7	Плитка
12	Приміщення	36.5	Ламінат
Загальна площа		421.6	

Режим роботи школи¹

1–2 класи навчаються очно, щодня, у I зміну (з 8:00 до 11:35).

3–4 класи навчаються очно, щодня, у II зміну (з 12:10 до 15:45).

5–11 класи навчаються змішано (щоденно здійснюється підвезення до Великодимерського ліцею або навчаються дистанційно).

Режим роботи Центру: з 9:00 до 20:00.

Типи занять: додаткові години з англійської мови, інформатики, математики, малювання, індивідуальні та групові консультації для учнів 5–11 класів, робота з дітьми з ООП (психолог). Крім того, щосуботи організація розвивальних активностей для дошкільнят, підготовка дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі.

Ушкодження внаслідок дій агресора

Новостворені освітній та цифрові освітні центри

¹ Тут і далі наведені приклади з 2022–2023 навчального року.

СМТ ГОСТОМЕЛЬ

Гостомельська громада Бучанського району Київської області

На території селища Гостомель у лютому – березні 2022 року відбувалися інтенсивні бойові дії під час оборони Києва. Освітня інфраструктура Гостомельської громади зазнала значних втрат. Непридатними до експлуатації внаслідок завданих ушкоджень є початкова школа мікрорайону Мостище (до війни навчалося 55 учнів, мікрорайон територіально відокремлений від селища річкою Ірпінь), ліцею № 3 в с. Горенка (близько 150 учнів).

На момент початку діяльності SURGe з відновлення доступу до освіти учні цих закладів навчалися виключно дистанційно.

Оскільки вцілілих приміщень в районі с. Горенка та мікрорайону Мостище, придатних під освітні цілі, не залишилося, освітній простір для навчання молодших школярів ліцею № 3 в с. Горенка та початкової школи мікрорайону Мостище (близько 150 учнів всього) було організовано на базі приватної будівлі готельно-ресторанного комплексу, орендованої громадою на 3 роки.

Для організації у приміщенні готельно-ресторанного комплексу навчального процесу частину його приміщень перепланували та відремонтували таким чином, щоб облаштувати на першому поверсі чотири класні кімнати, а у підвальному приміщенні – Цифровий освітній центр, який використовується також як укриття. Укомплектувати навчальні кімнати меблями, дидактичними засобами навчання вдалося за рахунок вцілілого майна громади.

Приклад планування Центру в підвальній частині будівлі

Підвіз учнів до приміщення освітнього центру з сіл Горенка, Мощун в 2022–2023 році здійснювався автобусом Гостомельського ліцею № 1 за окремим графіком, що не сприяв комфортній та ефективній організації освітнього процесу. З вересня 2023 року освітній центр обслуговуватиметься окремим шкільним автобусом, переданим Гостомельській громаді благодійною організацією [BeForUa](#) за посередництва команди SURGe.

Режим роботи школи

1–4 класи навчаються очно, щодня, у I зміну (з 8:00 до 12:00).

5–11 класи навчаються змішано, у II зміну з 13:00, через тиждень (5–8 класи – в непарні тижні, 9–11 класи – у парні тижні)

Режим роботи Цифрового освітнього центру:

з 9:00 до 19:00 (влітку до 16:00).

Типи занять: гуртки («Намистинка», «Чарівна аплікація», «Відеоподорож Україною», «Цікавинки LEGO»); майстеркласи («Психологічний оберіг», «Малювання ватними паличками»); підготовчі заняття до школи; дозвілля (настільний теніс, настільні ігри, ігри на повітрі); кінозал, творчі заняття (пластилінографія); спортивні заняття, робота з психологом (арттерапія, казкотерапія, мандалотерапія); тематичні заняття («День рибака»), студія («Читання казки»).

СЕЛО ЗАГАЛЬЦІ

Бородянська громада Бучанського району Київської області

Бородянська громада є однією з тих громад Київщини, які найбільше постраждали від російської агресії. В селі Загальці зазнали ушкоджень значна частина житлових будинків, майже всі громадські будівлі, зокрема будівлі ліцею і дитячого садочка опорного закладу освіти «Загальцівський ліцей» Бородянської селищної ради Київської області.

З 1 вересня 2022 року 267-м школярам, 54-м дошкільнятам Загальцівського ліцею та їхнім батькам було запропоновано навчання в іншому вцілілому закладі освіти, що розташований за 25 кілометрів від Загалець. Проте переважна більшість батьків після пережитого ними стресу внаслідок бойових дій віддали перевагу дистанційному формату навчання власних дітей за місцем проживання.

Команда проєкту SURGe спільно з громадою долучилась до пошуку варіантів облаштування освітнього простору для школярів, організації очного навчання молодших школярів. Як наслідок, до організації освітнього простору вдалось залучити [IREX](#) як партнера, зусиллями якого на території села в грудні 2022 року було змонтовано модульну будівлю площею 54 кв. м для організації освітнього простору, зокрема Цифрового освітнього центру. Крім того, команда SURGe облаштувала також клас для навчання молодших школярів у приміщенні модульного дитячого садка, збудованого за підтримки уряду Угорщини.

[Дивитися більше про «Модульний дитячий садок»](#)

Укриття, зокрема з можливістю часткового проведення навчальних занять, було облаштоване у підвальній частині основної будівлі дитячого садочка.

Центр утворено у двох приміщеннях: окремому модульному та приміщенні дошкільного підрозділу Загальцівського ліцею.

«У березні 2022 року, коли російські війська вторглися на територію нашого села, було зруйновано нашу школу, дитячий садок та близько сотні житлових будинків. Наші діти втратили можливість навчатися, спілкуватися з однолітками, втратили свої помешкання, улюблені речі, іграшки... своє веселе дитинство. Серед учнів нашої школи таких дітей, які втратили все, – безліч. Є родина, в якій десятирічні діти поводять себе зовсім не по-дитячому. Весь свій вільний час маленькі Ігор та Валерія допомагали батькам відбудувати свій будинок, прибирали своє подвір'я.

Після того, як у нашому селі відкрили Цифровий освітній центр, учні нашого закладу отримали можливість частково відновити очне навчання, відвідувати додаткові заняття для подолання освітніх втрат, гуртки та просто весело проводити свій вільний час з однолітками, граючись в настільні ігри... Саме у нашому Центрі Ігор та Валерія отримали можливість готуватися до уроків, працюючи з гаджетами, проводити час із друзями, згадати про своє безтурботне дитинство...»

– розповідають про маленьких відвідувачів Центру адміністратори у Загальцях.

Режим роботи школи

1–3 класи навчаються очно, щодня, у I зміну (з 8:20 до 11:35).

4 класи навчаються змішано (тиждень через тиждень), у II зміну (з 11:50 до 15:05).

5–11 класи навчаються переважно дистанційно.

Режим роботи Центру: з 15:15 до 18:15.

Типи занять: гуртки («Читайлик», «Майстерня паперової фантазії», «Джура», «Перлінка» (бісероплетіння), «Умілі ручки»); консультації; додаткові заняття (читання, українська мова, математика, логіка); спортивні заняття; дозвілля («Веселі посиденьки»).

СЕЛО КУХАРІ

Іванківська громада Вишгородського району Київської області

Село Кухарі під час агресії російської федерації тривалий час перебувало на лінії вогню, зокрема артилерії, що зумовило значні пошкодження та руйнування як громадського, так і приватного сектору. Пошкодженням та непридатним до експлуатації у найближчий час є місцевий ліцей, у якому до війни навчався 51 учень. Засновниками перед початком 2022–2023 навчального року опрацьовувався варіант зупинення роботи закладу освіти, організації навчання дітей на базі сусідніх Оливської гімназії та Розважівського ліцею. Проте громада села, батьки учнів не підтримали такі плани, висловивши бажання перевести дітей на індивідуальну (сімейну) форму навчання. Рішенням засновника школи як юридичну особу збережено, навчання офіційно відбувалось у дистанційному форматі.

Для підтримки учнів і педагогів під час дистанційного формату організації навчання проєкт SURGe спільно з керівництвом громади ухвалили рішення про створення Цифрового освітнього центру в ігровій кімнаті (42 кв. м) модульного містечка, що збудоване на території Кухарського ліцею.

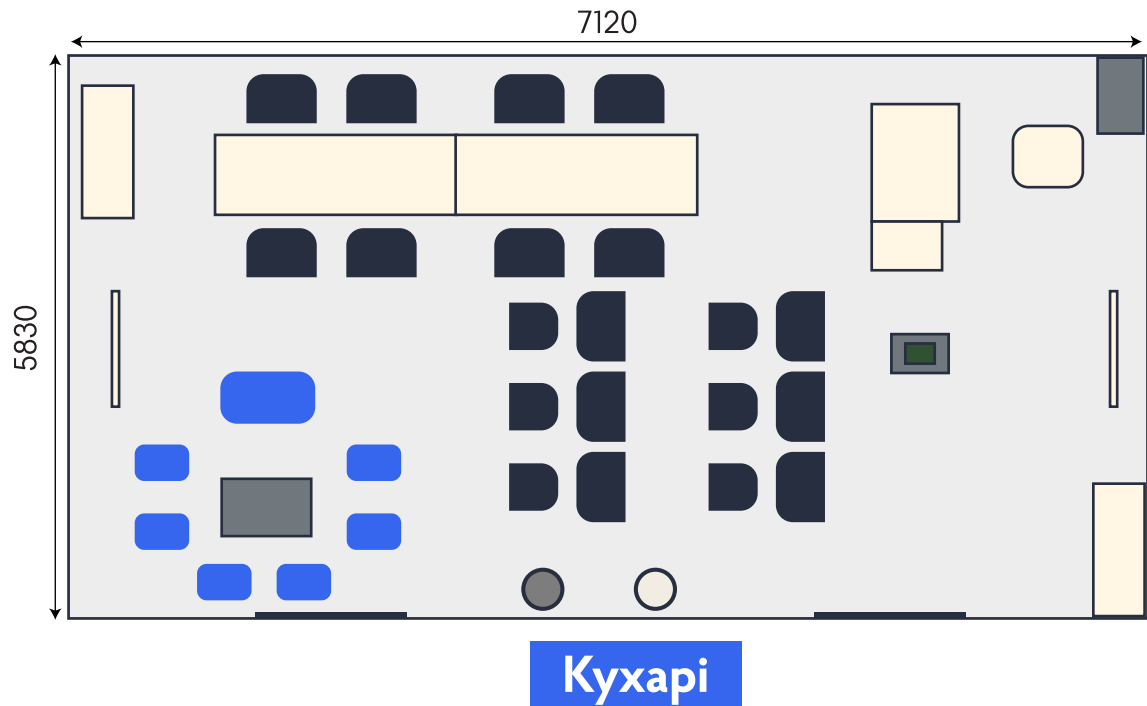
Для укриття використовувались підвали будівлі Кухарського ліцею. Проте внаслідок недостатнього їхнього облаштування, підтоплення на початку зими умови перебування в ньому були незадовільні.

Впродовж навчального року за ініціативи батьків і згоди вчителів та адміністрації житлового містечка навчання учнів початкових класів відбувалось в очному форматі у вільних житлових модулях, розташованих поряд з ігровою кімнатою Центру.

Підвозу учнів ліцею з сусідніх населених пунктів громада не організувала. Доїзд дітей до Центру здійснювався учнями та їхніми батьками самостійно за власною ініціативою.

Приклад планування приміщення Центру в ігровій кімнаті модульного містечка

Режим роботи школи

З 9:00 до 13:00 лише для учнів початкових класів.

Навчання учнів 5–11 класів у дистанційному форматі.

Режим роботи Центру: з 9:00 до 17:00.

Типи занять: гуртки («Креативна майстерня»); майстерки («Пісочне малювання», «Нетрадиційне малювання»); консультації (математика, геометрія); заняття («Математичні вирази», «Читалочка», «Слово до Слова», «Англійська мова», «Цікава фізика»); дозвілля (ігри, головоломки, народні рухливі ігри, «У гості до Сонечка»).

Модель 2. Цифровий освітній центр у приміщенні школи

Така модель була розроблена для створення Центрів у громадах, де школи збереглися неушкодженими (або майже неушкодженими). Там облаштовані SURGe осередки виконують лише функцію Цифрового освітнього центру. Такі Центри реалізовані в Оливі, Мар'янівці, Новому Бикові, Сквирі, Малині.

Основні потреби громади, які вирішує Цифровий освітній центр:

- обладнання для змішаного навчання;
- додаткові заняття для подолання навчальних втрат;
- організація дозвілля дітей;
- простір для живого спілкування дітей;
- адаптація дітей ВПО.

Запропоновані рішення щодо локацій та облаштування приміщень

СЕЛО ОЛИВА

Іванківська громада Київської області

Село Олива Іванківської громади більше місяця знаходилось під окупацією. Майно місцевої гімназії частково пограбовано. Було викрадено або знищено майже всі цифрові гаджети. Село досить віддалене від транспортної інфраструктури, має поганий мобільний зв'язок. Гімназія приймає на навчання дітей із сусідніх сіл, які постраждали більше.

Навчальний рік 2022–2023 Оливська гімназія (53 учні) розпочала в дистанційному форматі через відсутність укриття. За підтримки фахівців проєкту SURGe було знайдено рішення щодо організації в гімназії найпростішого укриття, аргументовано відповідним державним службам його відповідність чинним вимогам. З 19 вересня 2022 року навчальний процес у гімназії відбувається у змішаному режимі, що зумовлено місткістю укриття та тим, що частина учнів перебуває за кордоном і навчається дистанційно. Усі учні початкових класів навчались в очному режимі.

В Оливській гімназії було організовано Цифровий освітній центр для меншої кількості дітей на базі однієї з класних кімнат, що не потребувала значного ремонту.

Приклад планування приміщення Центру в селі Олива

Простір виконує функції Цифрового освітнього центру та використовується для проведення навчальних занять з різних предметів (біологія, географія, фізика, хімія, інформатика тощо) та проведення позакласних заходів, зустрічей, семінарів, вебінарів онлайн та офлайн.

Для залучення більшої кількості дітей та ефективного використання можливостей Центру в літній період роботу організовано в трьох локаціях за місцем проживання учнів гімназії – с. Олива (офіс Центру), с. Кропивня та с. Розважів. Відвідування Центру в селі Розважів доступне також і для учнів місцевого закладу освіти.

Режим роботи Цифрового освітнього центру: з 9:00 до 16:30.

Типи занять: проектна діяльність (з мови та літератури); гуртки («Барвистий рушничок», «Голки, нитки, намистинки», «Весела математика», «Загадкова планета»); майстерка («Комп'ютерна графіка»); консультації (історія, англійська мова, математика); додаткові заняття («Друга світова. Іванківський район»); спортивні заняття; дозвілля (шкільний кінотеатр, вікторини, інтелектуальні ігри, настільні ігри, футбольний клуб); робота з онлайн-застосунками («Вивчаю – не чекаю»), студія («Чарівна палітра»); спортивні заняття.

С. МАР'ЯНІВКА

Поліська громада Вишгородського району Київської області

Поліська громада є найменш чисельною громадою, що розміщується на півночі Київської області вздовж білоруського кордону на територіях радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Вся територія району перебувала під окупацією. Мар'янівський загальноосвітній заклад зазнав локальних руйнувань (вікна, фасад, система опалення, частково – покрівля над однією класною кімнатою).

Всього у школі на початок 2022–2023 навчального року навчалися 119 учнів, з яких 77 доїжджають до закладу освіти з інших населених пунктів. Через загрозу артилерійських обстрілів прикордонної території учні школи деякий час вимушені були навчатись дистанційно за умов обмеженої кількості гаджетів для відповідних цілей. Майновий статус більшості сімей на відповідній території є невисокий.

Громада докладляє максимум зусиль для створення умов очного навчання у місцевих закладах освіти.

Приклад планування приміщення Центру в селі Мар'янівка

Простір виконує функції Цифрового освітнього центру та використовується для проведення навчальних занять з різних предметів.

Режим роботи Цифрового освітнього центру: з 9:00 до 17:00.

З 9:00 до 12:00 вчителі проводили уроки з використанням інтерактивних технологій.

З 12:00 до 17:00 проводились гуртки, консультації та студії.

Крім того, Центр доступний для учнів, які приїжджають на навчання з інших населених пунктів, в час очікування на відправлення автобусів за розкладом.

Типи занять: гуртки («Пишу грамотно», «Умілі руки», «Чудово, бо кольоро», «Наші проєкти», «Декор», «Читаємо, розуміємо, творимо»); робота з онлайн-застосунками («Вивчаю – не чекаю»); студія («Кіноклуб для початківців», «Школа життя» «Працюємо в Kahoot»); консультації (математика, фізика, історія, біологія, математика, українська мова, ділова мова); робота з соціальним педагогом; корекційні заняття; ділові ігри.

С. НОВИЙ БИКІВ

Новобасанська громада Ніжинського району
Чернігівської області

Новобасанська громада була під окупацією з 27 лютого до 31 березня 2022 року. Населені пункти громади, особливо Нова Басань і Новий Биків, значно постраждали від агресії росіян.

У Новому Бикові російські війська базувались у місцевій школі та садочку, внаслідок чого садочок практично зруйнований, а школа зазнала суттєвих ушкоджень внаслідок бойових дій, коли українські війська визволяли село. У школи були вибиті вікна, пошкоджена покрівля і система опалення, а також постраждали частина навчальних приміщень.

Відновлення школи здійснюється поступово, в міру наявності ресурсів. Станом на початок навчального року у 2022-му в школі замінили усі пошкоджені вікна. Новий навчальний 2022–2023 рік 178 учнів Новобиківської школи розпочали у форматі змішаного навчання (3 дні очного навчання, 2 – дистанційного). 3-поміж учнів школи велика частка дітей – із соціально вразливих категорій, родин, що постраждали від агресорів.

Цифровий освітній центр був створений у одній із класних кімнат, що найбільше постраждали. Таким чином вдалось водночас забезпечити доступ дітей до освітніх активностей, а також допомогти школі з відновленням.

Можливості Центру задіяні як в урочний, так і в позаурочний час. Учні школи мають вільний доступ до гаджетів, освітніх ресурсів та платформ.

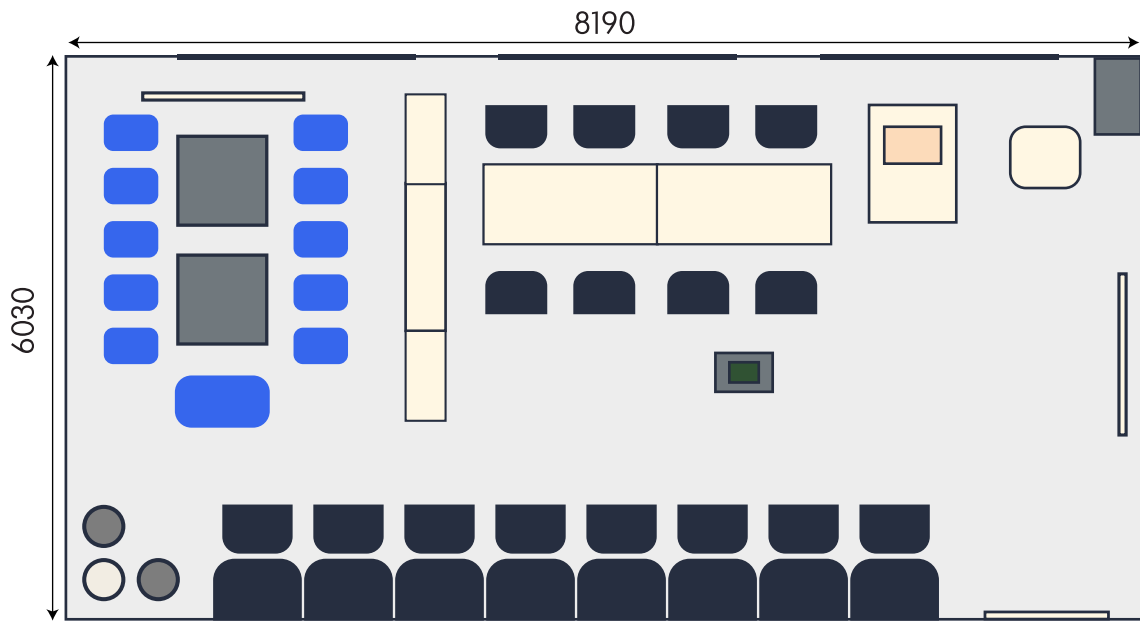

«Гордість нашої школи – вже випускниця Вікторія Шуляк, Вікуся – як ми всі любимо її називати. Позаду залишилися не тільки шкільні роки, позаду – окупація Нового Бикова, час, коли сім'я Вікторії 27 лютого за лічені хвилини, як і тисячі інших, опинилась у середньовіччі – без води, світла, опалення, з вибитими вікнами. Жили фактично в підвалі. Колони ворожої техніки, бої орків з нашою теробороною, жах від ракетних обстрілів, які окупанти влаштовували прямо з дворів, прикриваючись мирним населенням, загиблі односельці... Виїхати вдалося не відразу – під дулами рашистських автоматів, після тривалих обшуків. Інша школа... Але при першій же можливості – назад, додому... До СВОЄЇ школи. Навчатись, незважаючи ні на що, бігати в укриття під час повітряних тривог, наводити лад вдома, в школі, брати участь у конкурсах, учнівському самоврядуванні, чіплятися за будь-яку можливість готуватися до НМТ. З появою Центру – буквально зависати там по суботах, при першій же можливості, навчатись і навчатись. Використати отримані можливості по максимуму. І ось результат – золота медалістка, з чудовим результатом НМТ-2023. “І чого такого освітнього центру не було у нас раніше?” – говорить Віка»,

– розповідають адміністратори Цифрового освітнього центру в Новому Бикові.

Простір виконує функції Цифрового освітнього центру та використовується для проведення навчальних занять з різних предметів (найбільше з англійської мови та математики).

Приклад планування приміщення Центру в селі Новий Биків

Новий Биків

Режим роботи Центру: з 9:00 до 15:00.

Типи занять: проектна діяльність (екопроект «Інше життя пластика», «ТуСа»); гуртки («Соколята»); майстерки (виготовлення нагрудних значків, розучування танцю); консультації (математика, правознавство); додаткові заняття (математика); заняття на платформі Eduten; заняття з психологом; дозвілля (ігри, спілкування, коло друзів, настільні ігри, робота з гаджетами, релаксаційні вправи).

Ушкодження внаслідок дій агресора

Новостворений цифровий освітній центр

М. СКВИРА

Сквирська громада Білоцерківського району Київської області

Сквирська громада від початку російської агресії активно приймала та розміщувала в себе внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Станом на початок навчального року в закладах освіти громади навчаються 76 учнів із числа ВПО. Водночас є учні з числа ВПО, які тимчасово проживають на території громади, але навчаються дистанційно в закладах освіти за місцем постійного проживання. Конкретна кількість таких учнів важко піддається обліку. За оцінками відділу освіти, таких – до 200 дітей шкільного віку в м. Сквирі. Але ще більше – у маленьких селах навколо міста.

Учні з числа ВПО потребують підтримки як у частині соціальної адаптації, так і в частині забезпечення найнеобхіднішими особистими речами і засобами для навчання. Громадою ініціювалися акції щодо підтримки дітей з числа ВПО. Зокрема, організовано доступ до дошкільної освіти відповідної групи дітей за місцем їхнього компактного проживання в м. Сквирі, проведено акції зі збору серед місцевих жителів, учнів необхідного приладдя для навчання.

Цифровий освітній центр у Сквирі працює на базі Сквирського ліцею № 2, забезпечено вільний, безперешкодний доступ до освітнього простору Центру всіх бажаючих дітей ВПО шкільного віку незалежно від закладу освіти, у якому ті навчаються.

Сквирський ліцей № 2 знаходиться по сусідству з позашкільним закладом освіти, що дає можливість спільно організувати їм на базі Центру різноманітні освітні активності.

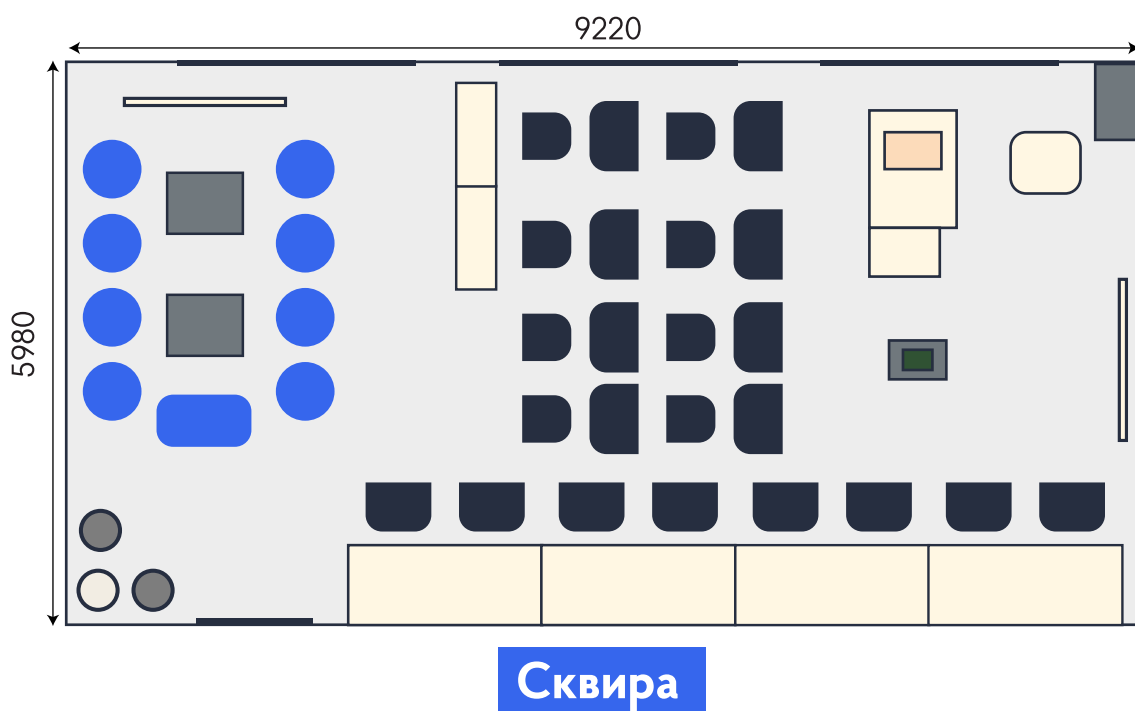

«У Сквирський академічний ліцей № 2 звернулася мама хлопчика-переселенця з Херсона. Це був уже квітень, дитині майже 9 років, але дитина ще не навчалася в школі, не вміла писати та рахувати. Оскільки хлопчик досить дорослий і пропонувати сім'ї, щоб він пішов у 1-й клас на наступний рік, було недоречно, брати в клас, де діти вже навчаються 6 місяців, – також, сім'ї було запропонована екстернатна форма навчання. Хоча екстернатна форма передбачає навчання дитини без залучення вчителів, наші вчителі займалися з хлопчиком на базі Центру (і не тільки). Дитина продовжує навчання і у літній період. Завдяки заняттям у Цифровому освітньому центрі хлопчик в наступному навчальному році зможе відвідувати ліцей разом з другокласниками»,

– розповідають адміністратори Цифрового освітнього центру у Сквірі.

Приклад планування приміщення Цифрового освітнього центру в місті Сквіра

Простір виконує функції Цифрового освітнього центру та використовується для проведення навчальних занять з різних предметів.

Режим роботи Центру: з 8:30 до 18:00.

8:30–12:20 – уроки згідно з розкладом ліцею.

12:20–18:00 – заняття Цифрового освітнього центру.

Типи занять: проєктна діяльність (STEM-проєкти); гуртки («Граємо – англійську вивчаємо», «Стань творцем свого життя», «Маленькі патріоти», «Українські традиції», «Вчимо англійську з піснею», «Математика за комп'ютером»); майстерки; консультації; додаткові заняття («НМТ на 200», «Хочу все знати»); дозвілля (ліцейний кінозал, «Караоке у ліцеї», «Вечір волонтера», «Час з однодумцями», «Співаємо під гітару»); корекційні заняття для учнів початкової школи; студія («Навчання без підручника», Тік Ток).

М. МАЛИН

Малинська громада Коростенського району Житомирської області

Малинська міська територіальна громада неодноразово зазнавала авіаударів російськими військами. Внаслідок ракетних обстрілів Малина в березні 2022 року значних пошкоджень зазнав Малинський ліцей № 2. Ударною хвилею та уламками боєприпасів пошкоджено будівлі закладу освіти. Також значних пошкоджень зазнали помешкання жителів мікрорайону, де знаходиться школа.

У вересні 551 учень ліцею розпочав навчальний рік у дистанційному форматі. Наразі в закладі тривають роботи з ліквідації наслідків обстрілів, підготовки укриттів. Планується в новому навчальному році організувати освітній процес у змішаному форматі. Доступ до умов для дистанційного навчання залишатиметься базовою потребою здобувачів освіти школи. Згідно з результатами опитування керівництвом школи батьків, більшість із них не можуть самостійно забезпечити своїх дітей необхідними гаджетами.

Після деокупації північної частини Київщини, Житомирщини до громади прибувають сім'ї з дітьми з інших областей, де відбуваються бойові дії. На даний час у громаді здобувають освіту 69 дітей із числа ВПО.

Розгортання Центру на базі Малинського ліцею № 2 дало можливість поліпшити доступ до освіти як учнів громади, що постраждали внаслідок внаслідок бойових дій, так і учнів з числа ВПО, що проживають на території громади.

Приклад планування приміщення Центру в місті Малин

Простір виконує функції Цифрового освітнього центру та використовується учнями й учителями для роботи з гаджетами.

Режим роботи Центру: з 9:00 до 17:00.

9:00–13:00 – вільний час, коли кожен учень може скористатися ноутбуком, інтернетом, підключитися до дистанційного уроку, відпочити на м'яких пуфах, пограти з друзями в настільні ігри.

13:00–17:00 – заняття за розкладом Центру.

Типи занять: проектна діяльність; гуртки («Створюємо дизайн одягу», «Цікавий світ тварин»); дозвілля (артстудія, спортивна година); корекційні заняття для учнів початкової школи; студія («Англійська для дітей», «Писати грамотно», «STEM-освіта», «Історія України – це важливо»); розвивальні заняття; театральна студія.

4. Методична підтримка роботи Центрів

Окрім того, що були напрацьовані моделі щодо інфраструктури Центрів, їх облаштування, напрацьований нами алгоритм передбачав підтримку педагогічних колективів щодо організації освітнього процесу та дозвілля дітей у Центрах.

У цьому блоці було організовано роботу за такими напрямками:

- допомога колективу школи у налаштуванні моделі роботи Центру (закладу за потребою), інтеграції Центру в повсякденну діяльність закладу, стратегії розвитку закладу;
- формування переліку послуг та складання розкладу роботи Центру;
- підготовка педагогів до роботи в Центрі (тренінги з урахуванням потреб педагогічного колективу закладу).

Розклад занять Центрів містить консультації, додаткові заняття, гуртки / майстерки та дозвілля. У кожному Центрі розподіл занять будувався в різний спосіб. Тематика занять та гуртків також формувалася педколективом самостійно, виходячи з потреб учнів та з реальних можливостей наявних педагогічних працівників. Проте можна визначити певні тенденції. Найбільшу частку від загальних занять у всіх Центрах займали гуртки / майстерки, окрім Малина, в якому найбільшу частину займали додаткові заняття. У Центрах, які виконували функцію школи, значно менше часу виділялося на організацію дозвілля. В інших Центрах найменше часу займали додаткові заняття.

Загальна кількість навчальних годин також була різною: від 88 годин на місяць (Загальці) до 189,4 годин на місяць (Сквира).

Кількість педагогічних працівників, які забезпечують роботу Центрів, залежала від специфіки роботи кожного з Центрів і варіювалась від 12 до 27 осіб. Ключову функцію виконували адміністратори Центру, які організували роботу Центрів і забезпечували загальну координацію співпраці Центрів та шкіл.

Нижче наведено розподіл типів занять у кожному Центрі, а також їх фінансування.

Типи навчальних занять в Центрах та їх фінансування

Назва Центру	Середньо-місячний обсяг навчального часу за розкладом Центру, годин	У тому числі за типами навчальних занять (% від загального обсягу)				Показник середньої наповнюваності занять у Центрі, осіб	Підтримка освітніх активностей в Центрі за рахунок донора		Середньо-місячна чисельність педагогів, залучених до роботи в Центрі	Показник середнього навантаження педагогів у Центрі, навчальних годин на місяць
		Консультації	Додаткові заняття	Гуртки / майстерки	Дозвілля		Оплачений навчальний час, годин	% від загального навчального часу за розкладом Центру		
Сквира	189,4	26,4	19,11	35,80	18,69	10,22	153,2	80,8	27	7,01
Олива	119,2	22,48	12,58	35,57	27,35	5,72	119	99,83	13	9,17
Биків	136,6	27,67	18,74	29,14	24,45	7,36	136,6	100,00	16,2	8,43
Мар'янівка	148	21,49	14,32	54,05	9,59	7,26	148	100,00	12,8	11,56
Малин	157,8	30,42	41,83	16,22	10,9	9,00	153,8	97,47	16	9,86
Кухарі	107,8	27,27	30,24	33,40	8,91	3,86	98	90,91	12,2	8,84
Загальці	88	20,45	25,45	45,45	8,64	6,55	88	100,0	13,4	6,57
Гостомель	118,8	8,59	43,77	38,7	7,58	5,47	117,4	98,82	15,4	7,71
Середнє значення	133,2	23,65	25,43	35,44	14,92	8,02	126,75	95,16	15,75	8,46

Для підвищення спроможності педагогічних колективів Центрів працювати у нових умовах було організовано серію тренінгів та вебінарів: з питань моделей змішаного навчання, способів виявлення та подолання навчальних втрат, організації проєктної діяльності учнів.

Для педагогічного колективу Загальців було проведено спільну із засновниками та представниками громади стратегічну сесію з метою розроблення моделі змішаного навчання школи та роботи Центру. Для всіх громад було проведено стратегічні сесії з розроблення стратегій розвитку закладів освіти в нових умовах, у яких взяли участь не тільки учасники проєкту, а й інші школи громад. Нижче більш докладно описано типи методичної підтримки, яку отримали педагогічні колективи Центрів.

Заходи, організовані для підвищення кваліфікації педагогічних колективів Центрів

Назва заходу	Короткий зміст	Формат проведення	Цільова аудиторія	Тривалість	Напрямок підготовки
Змішане навчання. Освіта в умовах війни	Моделі змішаного навчання. Діяльнісні та ігрові методи в умовах змішаного навчання	Тренінг, змішана форма	Педагоги Цифрових освітніх центрів	30 годин	Професійний розвиток педагогічних працівників
Діагностика та подолання навчальних втрат	Причини навчальних втрат. Інструменти діагностики. Підходи до подолання навчальних втрат	Тренінг-інтенсив, онлайн	Педагоги Цифрових освітніх центрів	4 години	Професійний розвиток педагогічних працівників
Модель роботи Центрів	Основні проблеми запуску Центру та спільний пошук шляхів їх подолання. Спільне напрацювання моделі роботи напрацювання моделі роботи	Стратегічна сесія	Педагогічний колектив та представники громади (Загальці)	6 годин	Стратегічне управління

Назва заходу	Короткий зміст	Формат проведення	Цільова аудиторія	Тривалість	Напрямок підготовки
Стратегія розвитку: точка відліку	Стратегія. Етапи її створення та реалізації. Напрацювання місії, візії, стратегічних та операційних цілей, індикаторів оцінювання. Планування бюджету	Стратегічна сесія	Педагогічні команди закладів освіти громад	6 годин	Стратегічне управління
Проектна діяльність: навчати цікаво	Проекти, їх класифікація. Дослідницькі та соціальні Етапи створення проєктів. Напрацювання матеріалів вчителя, учнів, форми оцінювання	Очний тренінг	Команди педагогічних працівників	30 годин	Професійний розвиток педагогічних працівників

5. Оцінювання ефективності роботи Цифрових освітніх центрів

Важливим етапом роботи зі створення Центрів є визначення індикаторів, за якими визначатимуться показники ефективності їхньої роботи та здійснюватиметься моніторинг.

У розробленій моделі ефективність роботи Центрів вимірювалася за трьома параметрами:

- актуальність для учнів (відвідуваність Центру, індикатор 1);
- стабільність роботи Центру (надаються освітні послуги відповідно до запиту учнів та складеного розкладу, індикатори 2–5);
- задоволеність учнів та батьків (індикатори 6–7).

Індикатори оцінювання та обрані методи описані в таблиці.

Індикатори оцінювання ефективності роботи Центрів

		Індикатор оцінювання	Метод оцінювання	Інструмент оцінювання
Актуальність для учнів	1	Відвідуваність Центру	Збір статистичних даних щодо кількості та категорій охоплених дітей	Щомісячні звіти адміністраторів Центрів
Стабільність роботи Центру	2	Охоплення внутрішньо переміщених осіб	Збір статистичних даних щодо кількості та категорій охоплених дітей	Форми обліку дітей
	3	Кількість проведених податкових консультацій / занять	Збір статистичних даних	Звіти адміністраторів Центрів
	4	Кількість проведених позакласних заходів	Збір статистичних даних	Звіти адміністраторів Центрів
	5	Різноманітність заходів, що проводяться у Центрі	Збір статистичних даних	Звіти адміністраторів Центрів

		Індикатор оцінювання	Метод оцінювання	Інструмент оцінювання
Задоволеність	6	Задоволеність батьків	Опитування	Онлайн-анкетування
	7	Задоволеність дітей	Опитування	Онлайн-анкетування

Показники відвідуваності збирались щомісяця у звітах адміністраторів Центрів. Охоплення дітей залежало від населеного пункту, чисельності дітей у школі та громаді, тому відрізнялося у різних місцевостях. Найменший показник відвідуваності був у Кухарях (у середньому 437 дітей на місяць), найвищий – у Малині (у середньому 1432 дітей на місяць). Така відвідуваність була у межах запланованого нами діапазону та оцінювалась нами як достатня. Нижче наведено докладні показники.

Показники активності відвідування Центрів

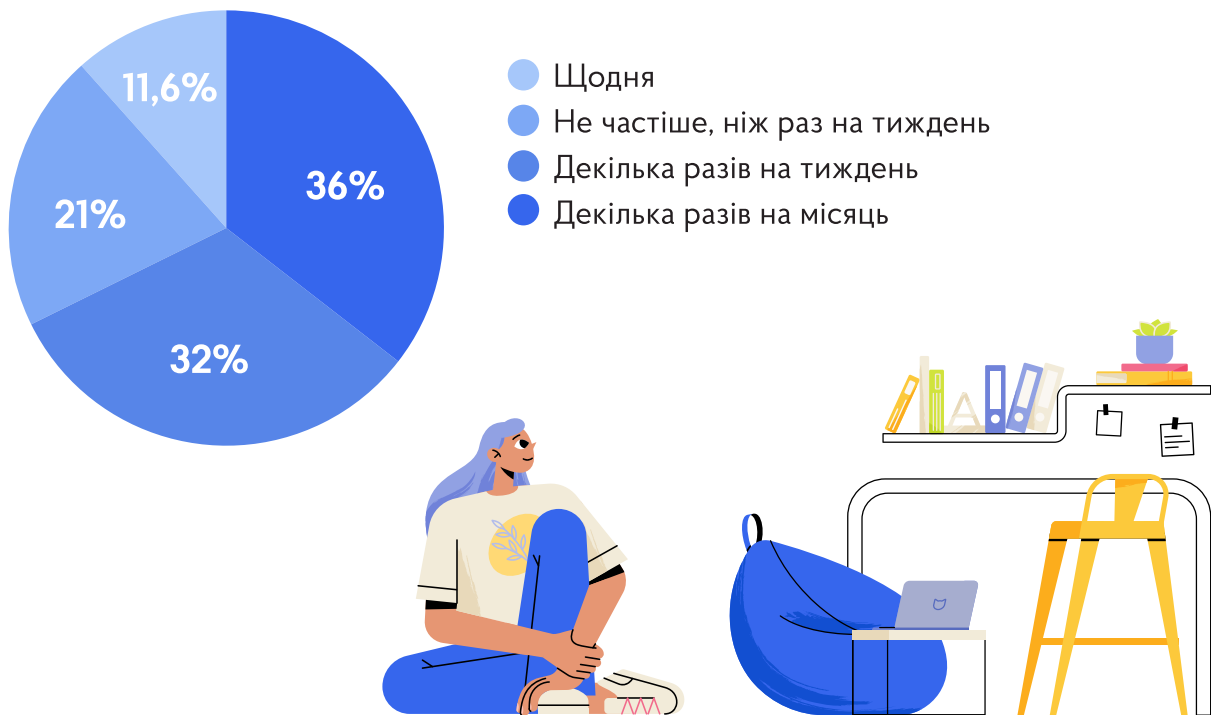
Локація	Середня за місяць кількість відвідувань Центру дітьми і підлітками, візитів	Відсоток відвідувань Центру дітьми і підлітками з соціально вразливих родин, внутрішньо переміщених осіб	Середня за місяць кількість відвідувань дітьми та підлітками занять та заходів за розкладом Центру, візитів	У тому числі відвідали (% від загальної кількості відвідувань)			
				Консультації	Додаткові заняття	Гуртки / майстерки	Дозвілля
Сквира	1978	22,55	1935	21,04	22,87	35,96	20,13
Олива	707,4	67,18	682,4	21,1	11,93	38,31	28,66
Новий Биків	1029,6	5,77	1005,2	23,9	20,16	28,71	27,24
Мар'янівка	1098,2	5,35	1074,8	23,7	23,46	41,53	11,83
Малин	1432,8	12,45	1420,2	27,59	42,37	16,08	13,96
Кухарі	437,6	17,87	416,6	9,41	28,8	48,39	13,3
Загальці	576,8	25,24	576,8	26,91	22,88	40,92	9,29
Гостомель	689,4	10,94	649,4	12,23	46,63	31,97	9,18
Середнє значення	993,7	19,8	1068,8	21,98	27,52	33,06	17,44

Окрім аналізу статистичних даних, ми проводили анкетування серед учнів та їхніх батьків щодо відвідування Центрів та задоволеності їхньою роботою.

Результати опитування учнів засвідчили, що третина учнів відвідують Центр регулярно (кілька разів на тиждень), а 11,6% – щодня. Це досить високі показники відвідуваності, які свідчать про те, що Центри стали досить популярними серед дітей. Статистичні дані, які наводили адміністратори у звітах щодо відвідуваності Центру, також підтверджують, що Центри користувалися популярністю серед учнів.

Як часто Ти відвідуєш цифровий освітній центр?

121 відповідь

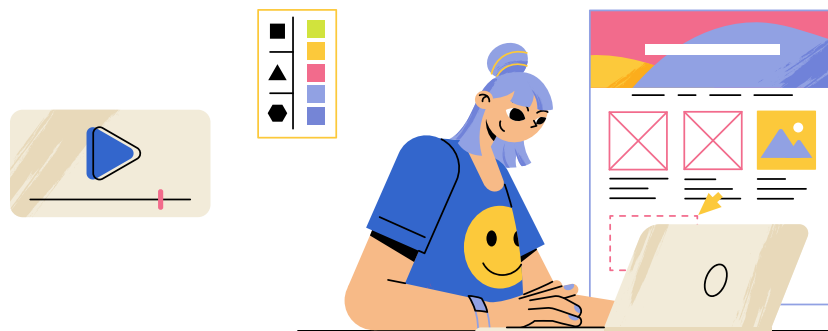
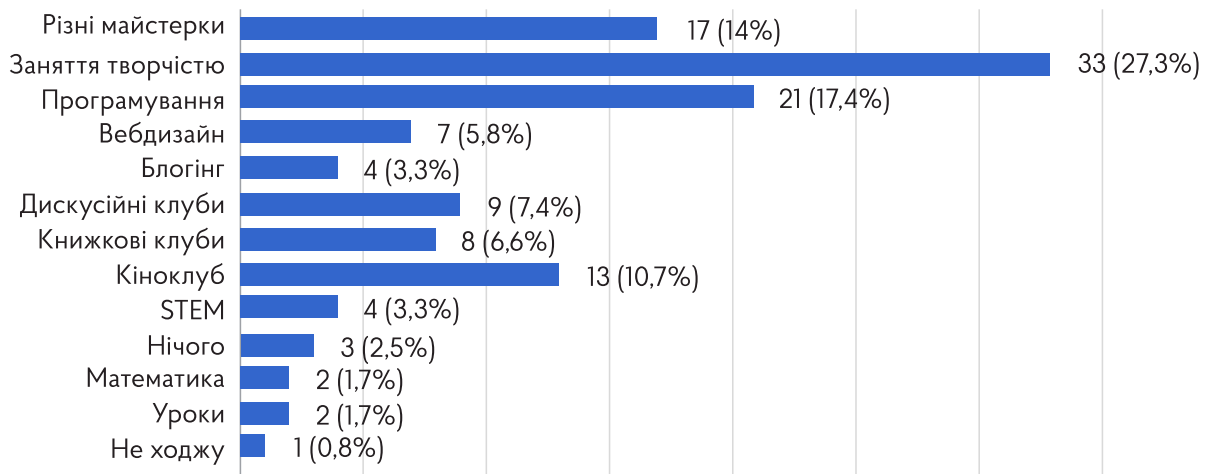
Аналіз статистики відвідування Центрів та частота відвідування дозволили переконатися, що Центри є досить актуальними для учнів.

Аналіз щомісячних статистичних звітів засвідчив, що Центри працюють з дітьми ВПО, проводять заняття різних типів відповідно до плану роботи та розкладу.

Найбільш популярні види позашкільних активностей серед учнів такі: творчі заняття, програмування, майстерки, кіноклуб, дискусійні клуби.

На які позашкільні заняття Ти приходиш найчастіше до Цифрового освітнього простору?

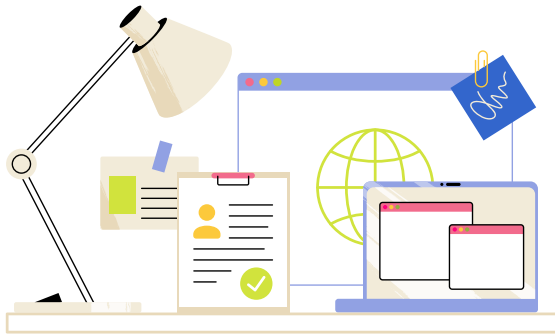
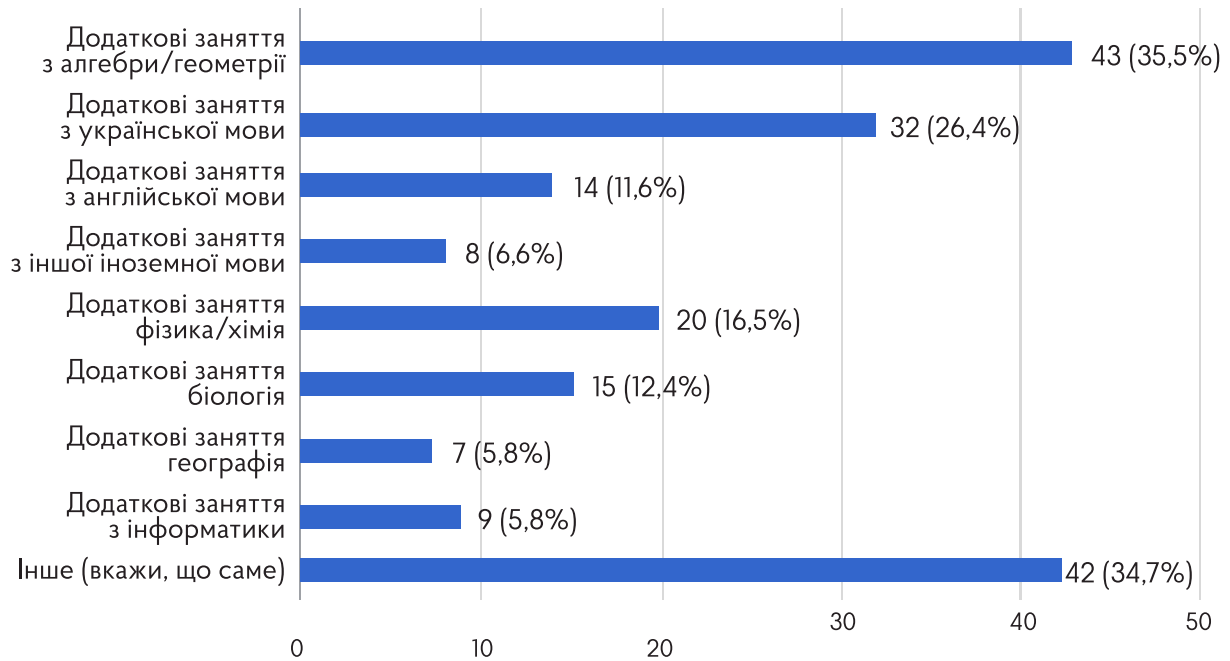
121 відповідь

Найбільш популярні навчальні заняття для учнів такі: алгебра / геометрія, українська мова, фізика / хімія, історія, англійська мова.

На які навчальні заняття Ти приходиш найчастіше до Цифрового освітнього простору?

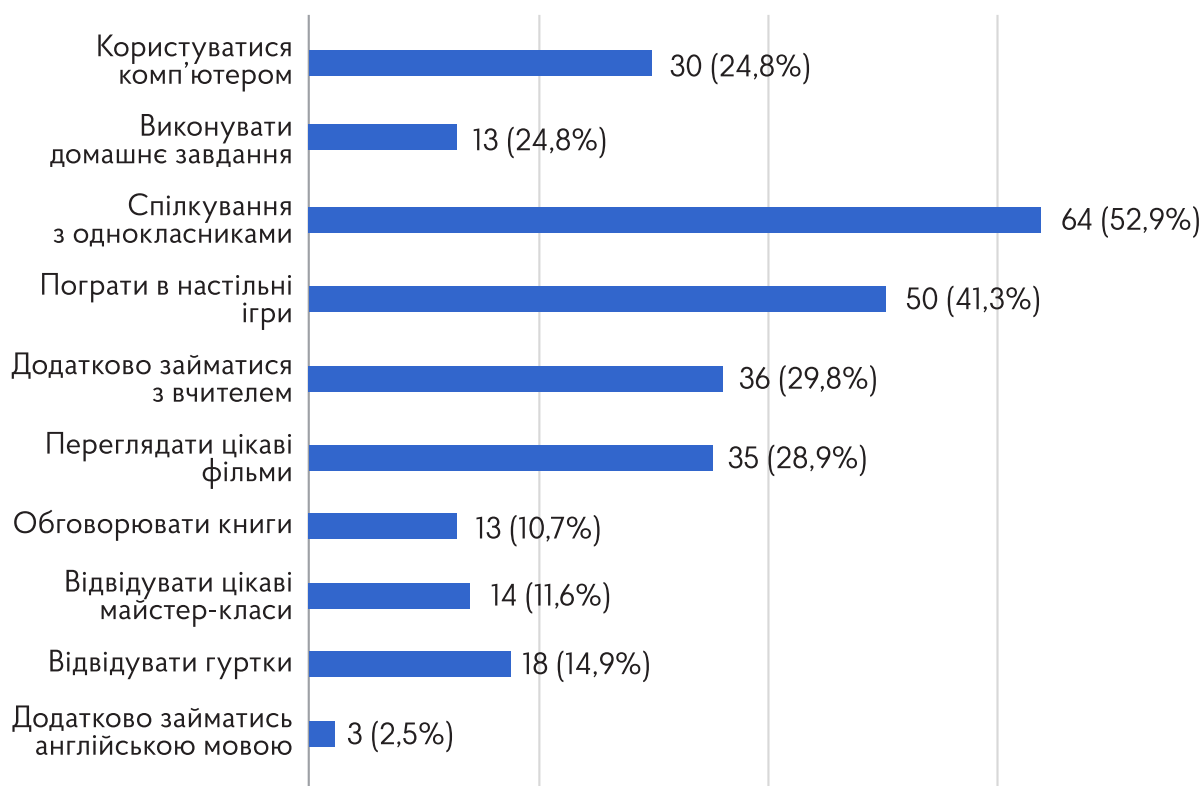
121 відповідь

Серед улюблених видів діяльності в Центрах учні називали такі: спілкування з однокласниками, настільні ігри, додаткові заняття з вчителями, перегляд цікавих фільмів, користування комп'ютером.

Що найбільше ти любиш робити, коли приходиш до Цифрового освітнього простору?

121 відповідь

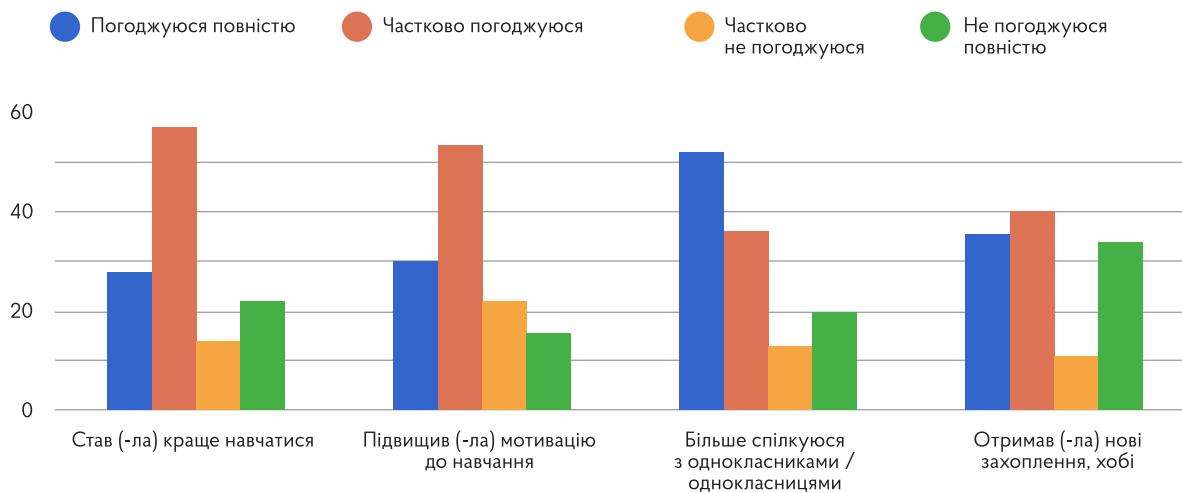
Якщо говорити про простір для подальшого вдосконалення, то він стосується наряду занять та тематики гуртків. У більшості Центрів переважали додаткові заняття та консультації, серед гуртків – ті, що пов'язані з рукоділлям, образотворчим мистецтвом. Водночас досить мало було занять з блогінгу, проектування, програмування. Хоча запити дітей на такі заняття – досить високі.

Недостатньо видів діяльності, пов'язаних із використанням цифрових інструментів.

Результати опитування батьків засвідчили, що майже в половина з них вважає, що результати навчання їхніх дітей покращилися з моменту створення Цифрових освітніх центрів. Більшість батьків зазначили, що з появою Цифрового освітнього центру діти стали краще вчитися, підвищилася їхня мотивація до навчання, вони стали більше спілкуватися з однокласниками, отримали нові захоплення та хобі.

Загальні позитивні тенденції визначено і щодо задоволеності учнів відвідуванням Центру. Більшість із них також засвідчують, що стали краще навчатися та підвищили мотивацію до навчання.

Після відвідування Цифрового освітнього простору Ти:

Загальну оцінку роботи Центрів визначено як позитивну. Водночас прийнято рішення щодо розширення сфери освітніх послуг у Центрах відповідно до запитів дітей, збільшення варіативності у застосуванні комп'ютерів та гаджетів.

Цю проблему можна вирішувати або шляхом залучення інших фахівців, або шляхом навчання працівників Центру.

Наприклад, у межах проєкту було організовано навчання педагогів проєктній діяльності, яку можна організовувати в літній період та під час освітнього процесу.

6. Організація роботи Центрів улітку

Влітку роботу Центрів було спрямовано на організацію дозвілля дітей та створення соціальних проєктів.

З педагогічними колективами Центрів було проведено роботу щодо організації проєктної діяльності дітей для того, щоб у подальшому одним з напрямів використання простору Центру стало проєктування.

Проєкти, створені дітьми, стали не тільки способом організації їхнього дозвілля та навчання, але і способом залучення учнів до вирішення соціальних проблем у громаді.

Приклади проєктів, які робили педагоги з учнями у Цифрових освітніх центрах

Громада	Назва проєкту	Проблема, яку вирішує проєкт	Ідея проєкту	Результат проєкту
Гостомель	Мій вклад у перемогу	Недостатня кількість людських ресурсів для якісної допомоги військовим	Підтримка волонтерського руху в громаді	Виготовлення браслетів та оберегів Плетіння капюшонів для кікімор Виготовлення окопних свічок Фото- та відеофіксація
Загальці	Карусель в дитинство	В результаті військової агресії рф дошкільний підрозділ школи зазнав значних пошкоджень, зокрема і дитячі майданчики біля нього. На території садочка немає комфортних та естетичних умов для відпочинку, де діти можуть весело та в ігровій формі провести час на свіжому повітрі	Створення кращих умов для відпочинку та активного дозвілля дошкільнят шляхом облаштування дитячого майданчика закладу	Створення осередку для розвитку та дозвілля дошкільнят

Громада	Назва проєкту	Проблема, яку вирішує проєкт	Ідея проєкту	Результат проєкту
Олива	Здоровий ланчбокс	Проблема формування у дітей здорового ставлення до їжі, вміння обирати корисні продукти	Дослідження здорових та нездорових продуктів харчування	Діти створять меню з корисних продуктів для перекусів, створення промороликів та поширення у Вайбер-групах школи, створення рейтингу небезпечних продуктів
Мар'янівка	Друге життя сміття	Забруднення території побутовим сміттям	Можливість отримати кошти за здачу вторинну сировину з метою подальшого їх використання у благодійних цілях	Виготовлення поробок із побутового сміття для оформлення приміщення школи, шкільного двору та власного житла
Новий Биків	Театральна студія «ТуСа»	Відсутність місця для реалізації дитячих талантів	Створення театральної студії	Вистава та відкриття театральної студії
Сквира	Школа в яблуневому садку	В закладі коридори вузькі, учням некомфортно відпочивати на перервах. Є потреба в організації додаткового простору для навчання та відпочинку на території шкільного саду	Простір для навчання та відпочинку для учнів ліцею	Макет зони відпочинку

Громада	Назва проєкту	Проблема, яку вирішує проєкт	Ідея проєкту	Результат проєкту
Малин	Пригоди кольорових цяточок	Приміщення ліцею постраждало внаслідок ракетного удару. Його зовнішній вигляд впливає на емоційний стан здобувачів освіти. Інтер'єр шкільного коридору другого поверху особливо потребує оновлення та осучаснення	Діти розробляють проєкт дизайну, за яким потім буде розмальовано стіни коридору школи	Проєкт майбутнього дизайну шкільного коридору

Перспективи використання Цифрових освітніх центрів у майбутньому

Заклади освіти надалі можуть використовувати Центри як простори для:

- учнівського самоврядування та дозвілля учнів;
- проєктної діяльності учнів;
- додаткових занять учнів (самостійних та з учителями);
- самостійної роботи з цифровими пристроями (для учнів та вчителів).

Є можливість частину часу використовувати для надання додаткових освітніх послуг (гуртки, консультації, майстерки тощо).

Адміністрування Центру можливе у межах посадових обов'язків педагога-організатора або іншої штатної одиниці.

Умова: працівник має більшу частину часу знаходитися в Центрі та забезпечувати доступ до нього.

Додатки

[Додаток А. Перелік обладнання Цифрових освітніх центрів](#)

[Додаток В. Опційний перелік обладнання Цифрових освітніх центрів](#)

